

The Two Worlds – दोन जग

IMX Institute of Management च्या गव्हर्नर मंडळाला फॅकल्टी डेव्हलपमेंट प्रोग्राम्स आणि केस/कोर्स मटेरियल डेव्हलपमेंटबद्दल खूप उत्सुकता होती. 1992-93 मध्ये खूप आधीच एक perspective plan मंजूर करण्यात आला होता परंतु फारशी प्रगती दिसली नाही. वर्ष 2000 मध्ये संस्थेने Ph.D. कार्यक्रम सुरु केला, परंतु तो विस्तारू शकला नाही आणि 2015 पर्यंत 15 वर्षांत केवळ तीन डझन डॉक्टोरल विद्यार्थ्यांनी पदवी प्राप्त केली. विविध स्तरांवर सातत्यपूर्ण आणि एकत्रित प्रयत्नातून फॅकल्टी डेव्हलपमेंटसाठी काहीही होऊ शकले नाही. संस्थेतील फॅकल्टीच्या विकासासाठी देशांतर्गत आणि परदेशातील परिषदांना उपस्थित राहण्यासाठी भत्त्याची व्यवस्था आणली गेली, पण त्याचा लाभ काहीच तरुण फॅकल्टी सदस्यांनी घेतला, तेही फक्त आंतरराष्ट्रीय परिषदांसाठी. वरिष्ठ फॅकल्टीकडून स्वतंत्र संशोधन अत्यंत कमी होते, आणि बहुतेक जण डॉक्टोरल विद्यार्थ्यांनी तयार केलेल्या शोधपत्रांवर केवळ नाव जोडण्यावर समाधानी होते, ज्यांचे प्रकाशन अनिवार्य होते.

कोर्स मटेरियलच्या बाबतीत, अनेक फॅकल्टींना केस डेव्हलपमेंट वर्कशॉप आणि प्रोग्राम्ससाठी विदेशात पाठवण्यात आले असूनही फारच थोडे काम झाले. पुस्तक लिहिणे अत्यंत दुर्लभ होते आणि त्याला प्रोत्साहन मिळत नव्हते. 1999 मध्ये येणाऱ्या नवीन संचालकांनी राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय सेमिनार आणि कॉन्फरन्सचे आयोजन करण्यास प्रोत्साहन दिले, पण त्यांचे उत्तराधिकारी Dr. Vikas, जे 2003 मध्ये आले आणि 10 वर्षांहून अधिक काळ राहिले, यांनी अशा कार्यक्रमांना तिरस्काराने पाहिले आणि ते वेळ आणि पैशांचा अपव्यय आहेत असे मानले, आणि फॅकल्टी परिषदेच्या नावाखाली सहली करतात असेही त्यांनी मत व्यक्त केले. इतर व्यवस्थापन शाळांच्या फॅकल्टीला तयार करण्याबाबत, जरी बोर्ड खूप उत्सुक होता आणि फॅकल्टी डेव्हलपमेंट सेंटर स्थापन करू इच्छित होता, तरीही MHRD कडे दिलेले प्रस्ताव वारंवार अयशस्वी झाले कारण प्रस्तावात मोठ्या प्रमाणात एकदाच होणारा खर्च आणि पुनरावर्ती खर्च, तसेच सन्मानधनाचा मोठा घटक (consultancy दरानुसार) समाविष्ट होता. संस्थेचे ओपन MDP अत्यंत कमकुवत प्रतिसादासह चालत होते, पण sponsored training हे चांगले उत्पन्न आणि अधिशेष निर्माण करणारे साधन होते. बोर्ड त्याचे कौतुक करत होता आणि स्पॉन्सर्ड ट्रेनिंग व MBA फी (जी सात वर्षांत चार पट वाढली होती) यामुळे वाढणाऱ्या कॉर्पस फंडाबद्दल समाधानी होता.

ओपन फॅकल्टी डेव्हलपमेंट कार्यक्रमांच्या अयशस्वीतेचे एक कारण costing होते. संचालक आणि नंतर आलेले MDP चेअरमन स्पॉन्सर्ड MDP सारखे उच्च दर लावण्याचा प्रयत्न करत होते, जे ओपन FDP च्या सहभागींसाठी परवडण्यास 5-10 पट जास्त होते, जरी कमी दर सर्व खर्च भागवू शकत होते आणि बऱ्याच सुविधा रिकाम्या पडलेल्या होत्या (त्यांच्या देखभालीवर पूर्ण खर्च होत होता). इमारतीचा खर्च आधीच MHRD ने भागवला होता, त्यामुळे त्यासाठी कोणतेही शुल्क घेण्याची गरज नव्हती. संस्था कमी खर्चात 8-10 FDP आयोजित करू शकत होती, जे सहभागींसाठी परवडणारे होते.

दुसरी मोठी समस्या होती फॅकल्टीची अनास्था. किमान workload पूर्ण झाल्यानंतर बरेच जण आंतरराष्ट्रीय परिषदेसाठी संशोधन लेख लिहिण्यात किंवा sponsored programmes मधील सन्मानधन कमावण्यात रस घेत. उरलेले गप्पा, राजकारण आणि वादविवाद यात समाधानी होते, विशेषतः full professors, ज्यांना ना बढतीची अपेक्षा होती ना काही गमावण्याची भीती. अकादमिक प्रशासकीय पदांना आदर मिळत नव्हता, कारण ती संचालकांच्या आवडीप्रमाणे वाटली जातात अशी धारणा बनली होती.

काही जिद्दी लोकांनी इतर गोष्टी करण्याचा प्रयत्न केला तरीही त्यांना अडथळ्यांना सामोरे जावे लागले. कॉन्फरन्स, सेमिनार आणि ओपन FDP आयोजित करण्यासारखी अधिक मागणी असलेली कामे workload norms मध्ये समाविष्ट केली जात नसत, incentive तर दूरची गोष्ट होती. कोणी दोन प्रोग्राम घ्यायचा प्रयत्न केला तर संचालक एकापेक्षा जास्त परवानगी देत नसत. ते कधीच उद्घाटन किंवा valedictory सत्रासाठी येत नसत. MDP कार्यालयातील कर्मचारी संचालकांच्या या वृत्तीने उत्साहित होत आणि repeated approvals मागून अडथळे निर्माण करत. एका सहाय्यकाने एका वरिष्ठ प्राध्यापकाला सांगितले की संस्था course material देणे बंद केले आहे आणि 200 पानांचे मटेरियल बनवण्यासाठी Xerox ची विशेष

परवानगी घ्यावी लागेल. प्राध्यापकांनी सांगितले की ते कोणतीही परवानगी मागणार नाहीत, पण मटेरियल नसेल तर ते वर्ग न घेता कार्यक्रमातून माघार घेतील. काही वेळा पाहुण्यांच्या taxi faresही प्राध्यापकांना खिशातून भरावे लागत असत. एकदा IMX च्या बोर्ड सदस्यांनी 600 रुपयांची taxi दावा पावती दिली, आणि समन्वयकाला स्वाक्षरी मिळवण्यासाठी पुन्हा 600 रुपये खर्च करून व्यक्तीला पाठविण्यास सांगण्यात आले. त्यांनी स्वतः खर्च भरून विषय संपवला.

Dr. Vikas यांनी पद सोडल्यावरही काही बदल झाला नाही. ऑक्टोबर 2014 मध्ये, प्रोफेसर अभिमन्यू (जे निवृत्तीनंतरही मागील तीन वर्षे दरवर्षी एक ओपन FDP विनामूल्य घेत होते) यांनी Acting Director Dr. Nagendra यांना विनंती केली, परंतु त्यांनी सांगितले की कार्यक्रम नियमित सेवेत असलेल्या फॅकल्टीने घ्यावा. सात नियमित फॅकल्टींपैकी कोणीही हे करू इच्छित नसल्याने Prof. Abhimanyu यांनी Dr. Virendra या तरुण सहाय्यक प्राध्यापकांना समन्वयक बनवण्यास राजी केले. प्रस्ताव AC कडे मंजुरीसाठी गेला. संचालकांनी discretion न वापरता system द्वारे निर्णय घेण्याचे सांगितले आणि प्रस्ताव MDP चेअरमनकडे पाठवला, ज्यांनी तो MDP committee मध्ये तीन महिन्यांसाठी धोरण तयार करण्यासाठी ठेवला. अखेरीस 15,000 फी प्रस्तावित झाली, जी व्यावसायिक संस्थेच्या गव्हर्निंग बोर्डाने परवानगी दिलेल्या 10,000 पेक्षा जास्त होती. इतर भागीदार संस्थांनी एकसमान कमी फी मान्य केली होती. IMX हे त्या व्यावसायिक संस्थेचे नोंदणीकृत कार्यालय होते आणि IMX चे दोन गव्हर्निंग बोर्ड सदस्य त्या व्यावसायिक संस्थेच्या बोर्डवरही होते.

महिने गेले. AC ने सुचवले की दुसऱ्या कॅम्पसच्या MDP चेअरमनचीही परवानगी घ्यावी. त्यांनी मुख्य कॅम्पसच्या चेअरमनच्या निर्णयाला मान देण्याचे सांगितले, पण सहभागी विद्यार्थ्यांच्या वसतिगृहात ठेवले तर कमी दराची विनंती करता येईल असेही सुचवले. परंतु समन्वयकाने काही सहभागी त्यांच्या संस्थांमध्ये उच्च पदावर असू शकतात असे नमूद करताच कल्पना रद्द करण्यात आली. नवीन संचालक आल्यानंतर प्रस्ताव आजमावण्याचे ठरले.

Professor Abhimanyu विचारात पडले की FDP चालवताना IMX मध्ये चुका कुठे घडल्या, जरी बोर्डाचा स्पष्ट आणि उत्साही पाठिंबा असताना. जेव्हा त्यांची बदली एका 12 वर्षे तरुण संस्थेत झाली, तेव्हा त्यांना वर्गखोल्या, कार्यकारी वसतिगृह, डायनिंग रूम इत्यादी आधारभूत सुविधांच्या समस्यांना सामोरे जावे लागले. तरीही संस्था दरवर्षी 6-8 FDP करत होती, आणि नंतर 12 पेक्षा जास्त. दहा वर्षांत (2004 पासून) त्यांनी 100 पेक्षा जास्त आठवडाभर कार्यक्रम घेतले, 2200 पेक्षा जास्त फॅकल्टी प्रशिक्षित केले, तर IMX मध्ये 20 वर्षांत 10 FDP सुद्धा झाले नाहीत. त्यांनी केलेले एकमेव काम म्हणजे जुगाड स्वरूपाची अधोसंरचना तयार करणे, FDP चेअरमन स्वतंत्र नेमणे, FDP ला workload मध्ये 0.5 credit देणे (किमान 6 credit मध्ये), आणि स्वतः उद्घाटन आणि valedictory भाषण देणे. त्यांच्याप्रमाणे, एका FDP मध्ये 40 शिक्षक प्रशिक्षित केले तर ते दरवर्षी 2000-4000 विद्यार्थ्यांना फायदा पोहोचवू शकतात. IMX मध्ये असा जोर किंवा स्पष्टता नव्हती. वरिष्ठ प्राध्यापक आणि अनेकदा Dean असतानाही 20 वर्षांत ते या क्रियाकलापाला गती देऊ शकले नाहीत.

“कदाचित दोन्ही संस्था ज्या साच्यातून घडल्या आहेत तोच वेगळा आहे”, त्यांनी विचार केला. “कदाचित IMX FDP सारख्या विकासकामांपेक्षा अधिक व्यावसायिक उपक्रमांमध्ये गुंतून राहण्याची गरज अनुभवत आहे.” हे कसे मोडायचे हा प्रश्न त्यांना, सातव्या संचालकांना आणि बोर्ड सदस्यांना अजूनही त्रास देत होता.